

Boguszyce, 09.01.2025 r.

Rzecznik Praw Obywatelskich

Al. Solidarności 77

00-090 Warszawa

Szanowny Rzeczniku Praw Obywatelskich,

składam petycję ws. podjęcia działań zmierzających do systemowej zmiany wysokości kosztów zgłoszenia wierzytelności, które wynikają z art. 235 Prawa upadłościowego.

Aktualnie na podstawie art. 235 Prawa upadłościowego wierzyciel, który zgłosił wierzytelność po upływie terminu wyznaczonego do zgłaszania wierzytelności, ponosi zryczałtowane koszty postępowania upadłościowego wynikłe z tego zgłoszenia, nawet jeżeli opóźnienie powstało bez jego winy, w wysokości stanowiącej równowartość 15% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w trzecim kwartale roku poprzedniego, ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, chyba że zgłoszenie wierzytelności po upływie terminu jest wynikiem dokonania przez syndyka korekty deklaracji lub innego tego typu dokumentu obejmującego rozliczenie. Aktualnie ten koszt wynosi 1239,95 zł.

W pierwszej kolejności należy podkreślić, że aktualne uregulowanie jest bezwzględne, ponieważ konieczność uregulowania opłaty jest obowiązkowa nawet jeśli opóźnienie powstało bez winy wierzyciela. Sytuacje typu poważny wypadek, tragedie rodzinne, kataklizmy naturalne itp. nie zdejmują obowiązku z wniesienia opłaty. Powinno to ulec zmianie.

Druga kwestia. Zbyt krótki termin na zgłoszenie wierzytelności, który wynosi zazwyczaj 30 dni. Taki termin wprowadza m.in. art. 491(5) ust. 1 pkt 3, który wskazuje 30-dniowy termin na zgłoszenie wierzytelności w upadłości konsumenckiej. Jest to termin zbyt krótki, ponieważ jedynym podmiotem, który może złożyć wniosek o upadłość konsumencką, jest sam dłużnik. Dłużnik nie musi o złożeniu wniosku o upadłość konsumencką informować wierzycieli. W tej sytuacji wierzyciel zmuszony jest to tego, aby sprawdzać co maksymalnie 30 dni Krajowy Rejestr Zadłużonych, czy jego dłużnik nie złożył wniosku o upadłość. Jeśli nie będzie tego robił, naraża się na przegapienie 30-dniowego terminu i wniesienie opłaty z art. 235 PrU.

Trzecia kwestia. Opłata wynikająca z art. 235 PrU jest zbyt wygórowana przy małych wierzytelnościach. Przykład z życia wzięty, ponieważ dot. składającego petycję. Od 2019 r. dłużnik był winny ok. 2000 zł. W 2020 r. uzyskano prawomocny wyrok do wyegzekwowania należności. Rozpoczęła się egzekucja, którą umorzono w 2021 r. Dłużnik wyjechał do Niemiec do pracy, gdzie komornik nie mógł egzekwować zarobków zagranicznych. Następnie, aby przerwać termin przedawnienia, złożono ponownie wnioski o egzekucję w 2024 r. Znowu egzekucję umorzono z tych samych przyczyn co w 2021 r. Pod koniec 2024 r. przypadkowo dowiedziałem się, że dłużnik złożył wniosek o upadłość konsumencką. O tym fakcie dowiedziano się ok. 20 dni po upływie 30-dniowego terminu na zgłoszenie wierzytelności. Na dzień składania petycji dłużnik jest winny ok. 3500 zł (należność główna, koszty procesu, koszty klauzul, koszty komornicze oraz odsetki od wszystkiego). Do tego konieczne jest wydanie 1239,95 zł wynikające z art. 235 PrU aby móc brać udział w sprawie, a zaspokojenie w wyniku upadłości, jak pokazują dane, literatura i praktyka, jest zawsze niskie i rzadko kiedy pokrywane w całości. Opłaty z art. 235 PrU „poniesione przez wierzyciela zryczałtowane koszty postępowania upadłościowego wynikłe ze zgłoszenia wierzytelności po upływie terminu wyznaczonego do zgłaszania wierzytelności nie wchodzi w skład masy upadłości, a ich wydatkowanie przez syndyka nie podlega kontroli sędziego-komisarza w ramach rozpoznania sprawozdania rachunkowego” (Uchwała Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 22 maja 2024 r. III CZP 49/23). Oznacza to również, że opłata z art. 235 PrU nie będzie nigdy zwrócona wierzycielowi.

Wobec tego wnoszę o systemową zmianę kwestii wnoszenia opłat od spóźnionego zgłoszenia wierzytelności. Jakie powinno być rozwiązanie? Mogę wskazać kilka, które mogą być zastosowane łącznie:

- wydłużenie podstawowego terminu na zgłaszanie wierzytelności do 3 miesięcy. Moim zdaniem takie rozwiązanie będzie odpowiednie, ponieważ wydłuży czas na zgłoszenie wierzytelności. Nie jest to również termin zbyt wydłużony. Przy takim terminie wystarczy 4 razy w roku weryfikować ogłoszenia w KRZ, a nie 12 razy (30 dni = jeden miesiąc).
- zmiana sposobu obliczania wysokości opłaty wynikającej z art. 235 PrU. Można wskazać kilka rozwiązań, np. wprowadzenie opłaty 15% od wartości wierzytelności zgłoszonej po terminie, jednak nie wyższej niż wartość 15% przeciętnego wynagrodzenia tak jak w aktualnej regulacji art. 235 PrU. Takie rozwiązanie jest optymalne, ponieważ na chwilę obecną zgłaszane wierzytelności, której wartość jest niższa niż wartość opłaty z art. 235 PrU lub oscylująca w jej granicy, jest ekonomicznie nieopłacalna. Jest to wykluczenie fiskalne wierzycieli, którzy też powinni mieć prawo przystąpienia do egzekucji uniwersalnej w ramach postępowania upadłościowego.
- należy uwzględnić kwestię siły wyższej, braku winy w niezgłoszeniu wierzytelności oraz braku zdolności do uiszczenia opłaty z powodu trudnej sytuacji materialnej lub osobistej.

W mojej ocenie aktualne uregulowania prawne opisane wyżej naruszają prawo do własności oraz prawo do sądu:

- Prawo do własności. Wierzytelność również jest objęte prawem własności. Aktualne regulacje prawa upadłościowe w zakresie wysokości opłaty wynikającej z art. 235 PrU oraz obowiązku (prakseologicznego, a nie prawnego) monitorowania zdarzenia złożenia przez dłużnika wniosku o ogłoszenie upadłości nakładają na wierzyciela zbyt duże wymagania w kwestii zabezpieczenia swoich praw/zdolności do odzyskania wierzytelności. Upadłość umożliwia dłużnikowi skorzystanie z wyjątku, jakim jest uwolnienie się od pełnej odpowiedzialności za swoje zobowiązania. Jest to wyjątek i przywilej, jaki przysługuje dłużnikowi. Zatem wierzyciele nie powinni być zobowiązani do ponoszenia kosztów, które dodatkowo uszczuplą ich majątek, jeśli korzyści z całości postępowania upadłościowego najbardziej ponosi dłużnik. Dodatkowo postępowanie upadłościowe rzadko kiedy pokrywa przysługującą wierzycielowi wierzytelność w całości.
- Prawo do sądu. Bezwzględny charakter opłaty z art. 235 PrU oraz jej wysokość ogranicza prawo do sądu i przystąpienia do postępowania sądowego, które ma zabezpieczyć prawo do uzyskania wierzytelności.

Wnoszę o anonimizację moich danych osobowych w przypadku publikacji petycji.

Wobec powyższego mam nadzieję, że moja petycja zostanie pozytywnie rozpatrzona.

Z wyrazami szacunku

Dariusz Plechaczek